

Rzeszów, 30.04.2018 r.

dr hab. Radosław Grabowski, prof. UR
Uniwersytet Rzeszowski
Instytut Nauk o Polityce
Zakład Systemów Politycznych

OCENA

**dorobku i osiągnięć naukowych doktora Marcina Dąbrowskiego
sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia
doktora habilitowanego nauk prawnych
(uchwała Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów
z dnia 6 marca 2018 r. Nr BCK-I-L-6052/17)**

Zgodnie z art. 18a ust 7 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.), dalej - ustawa, przedmiotem recenzji w postępowaniu habilitacyjnym jest ocena osiągnięć naukowych Habilitanta w rozumieniu art. 16 ustawy w związku z § 3 i 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165), dalej - rozporządzenie oraz ocena w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy, (§ 5 pkt. 1-14 rozporządzenia). Przepis ustawy stanowi, że do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczący wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową.

Dlatego też ocena została przeprowadzona poprzez wskazanie i omówienie poszczególnych wymogów, które powinien spełnić kandydat ubiegający się o stopień doktora habilitowanego. Ocenie poddane zostały:

- I. osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt. 1 ustawy, czyli dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych te-

- matycznie - monografia: Marcin Dąbrowski, *Domniemanie zgodności ustaw z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku*, Olsztyn 2017, ISBN 978-83-947769-4-7, ss. 368;
- II. autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), (§ 3 pkt. 2 rozporządzenia);
 - III. osiągnięcia naukowo - badawcze Habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy (§ 4 pkt. 1-8 rozporządzenia), a także
 - IV. dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz współpraca międzynarodowa Habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy (§ 5 pkt. 1-14 rozporządzenia).

I. Osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt. 1 ustawy, czyli dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych tematycznie

Jako osiągnięcie naukowe podlegające ocenie w postępowaniu habilitacyjnym Pan dr Marcin Dąbrowski, *Domniemanie zgodności ustaw z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku*, Olsztyn 2017, ISBN 978-83-947769-4-7, ss. 368.

Celem opracowania jest - jak wskazuje Autor na s. 13 „przedstawienie cech, budowy i treści domniemania konstytucyjności ustaw, jego elementów składowych i łączących je więzi, a także jego genezy. Ponadto istotnym założeniem podjętej analizy naukowej jest zrekonstruowanie i przedstawienie postaw prawnych domniemania konstytucyjności ustaw, które uzasadniają fakt jego obowiązywania i bycia normatywnym elementem polskiego porządku prawnego”. Zamierzenia te zasługują na aprobatę, gdyż domniemanie zgodności ustaw z konstytucją nie było dotychczas poddane kompleksowej analizie w polskiej nauce prawa. Autor słusznie zwraca uwagę, iż pomimo licznych w literaturze prawa odwołań do pojęcia domniemania konstytucyjności ustaw, wciąż pozostaje ono instytucją słabo znaną i przywoływaną „raczej intuicyjnie niż w sposób w pełni przemyślany i konsekwentny” (Autoreferat, s. 3).

Monografia dr Marcina Dąbrowskiego składa się z ośmiu rozdziałów merytorycznych, „Wstępu” i „Zakończenia” oraz „Wykazu skrótów” i „Bibliografii”.

„Wstęp” stanowi rzetelne wprowadzenia do analizowanej tematyki. Autor przedstawia liczne tezy i problemy badawcze, które w dalszej części monografii będą

uzasadniane oraz poddawane wnikliwemu badaniu. Autor stawia między innymi takie:

- tezy: 1) domniemanie konstytucyjności ustaw w Polsce skonstruowane jest z: elementów związanych z postępowaniem sądowokonstytucyjnym, obowiązku ochrony autonomii prawodawcy, elementów interpretacyjnych oraz zakazu odmowy stosowania ustaw przez sądy i organy administracji; 2) domniemanie przysługujące poszczególnym ustawom może posiadać zróżnicowaną moc, w zależności od zaistnienia faktów prawnych, które na nią oddziałują; 3) domniemanie przysługujące konkretnym ustawom może występować w trzech zasadniczych typach: podstawowym, kwalifikowanym, ograniczonym; 4) moc domniemania przysługująca konkretnej ustawie charakteryzuje się trzema przymiotami: jest swoiście, jest oraz jest dynamiczna; oraz
- problemy badawcze: 1) przedmiotowy, personalny i temporalny zakres obowiązywania presumpcji; 2) zagadnienie legitymizacji domniemania konstytucyjności ustaw; 3) dopuszczalność miarkowania presumpcji przysługującej ustawie; 4) dopuszczalność odmowy zastosowania ustawy przez sądy w świetle braku orzeczenia TK stwierdzającego jej niekonstytucyjność.

Rozdział pierwszy „Domniemania w prawie” stanowi sumienną charakterystykę pojęcia domniemania faktycznego, prawnego oraz omówienie występowania domniemań prawnych w różnych gałęziach prawa. Jak zauważa Autor „W literaturze i w praktyce stosowania prawa z domniemaniami wiąże się różne znaczenia oraz pojęcia i niemożliwe jest wyabstrahowanie jednolitej, spójnej i niebudzącej wątpliwości definicji tego pojęcia. (...) Wiąże się to z wieloznacznością tego terminu oraz występowaniem presumpcji w różnych gałęziach prawa. Stanowią one przedmiot badań teoretyków prawa, procesualistów cywilnych, specjalistów od prawa materialnego karnego, cywilnego i administracyjnego, a nawet rzymskiego” (Rozdział I, s. 21). Habilitant w tej części pracy przedstawia podstawowe informacje i definicje związane z presumpcjami, które mają istotne znaczenie dla wyjaśnienia problematyki stanowiącej przedmiot badań zawartych w recenzowanym opracowaniu.

Rozdział drugi monografii pt. „Kształtowanie się instytucji domniemania konstytucyjności ustaw” stanowi rzetelne przedstawienie genezy i ewolucji domniemania prawnego. Autor zauważa, że „odległych, historycznych źródeł domniemania można dopatrywać się w ustroju i kulturze prawnej Stanów Zjednoczonych, albowiem to w tym systemie prawnym ukształtowały się zręby tej instytucji. Polskie rozwiązania

nie powielają jednak amerykańskich wzorców. Zapożyczona została jedynie ogólna idea, w myśl której ustawy uchwalane przez parlament zgodne są z konstytucją. Domniemanie stało się częścią polskiego systemu konstytucyjnego wraz z formalnym ustanowieniem zasady demokratycznego państwa prawnego.” (Autoreferat, s. 4, Rozdział II, s. 69). Zwraca uwagę, że najważniejszym zdarzeniem mającym wpływ na kształt treści domniemania konstytucyjności ustaw było uchwalenie Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. Miało ono także wpływ na linię orzeczniczą Trybunału Konstytucyjnego. Istotne było też uchwalenie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym z 1 sierpnia 1997 r. Kolejne ustawy regulujące postępowanie przed TK praktycznie bez zmian powtarzały postanowienia ustawy o TK z 1997 r., które ukształtowały części składowe domniemania w zakresie postępowania przed TK.

W rozdziale trzecim „Pojęcie, cechy i treść domniemania konstytucyjności ustaw” dr Marcin Dąbrowski umiejętnie dowodzi postawionej tezy, że domniemanie konstytucyjności ustaw w Polsce skonstruowane jest z: elementów związanych z postępowaniem sądowokonstytucyjnym, obowiązku ochrony autonomii prawodawcy, elementów interpretacyjnych oraz zakazu odmowy stosowania ustaw przez sądy i organy administracji (Wstęp, s. 13). Problem badawczym związanym z budową domniemania jest również zagadnienie powiązań pomiędzy tymi elementami. Elementy te przyczyniają się do potwierdzenia tezy, że uchwalane przez parlament ustawy są zgodne z przepisami konstytucji. Zdaniem Habilitanta presumpcja jest dorozumianą zasadą konstytucyjną, której źródło stanowi zasada demokratycznego państwa prawnego.

Ważną cechą domniemania zgodności ustaw z konstytucją, zdaniem Autora, jest wielopłaszczyznowość, co oznacza możliwość analizy domniemania z różnych perspektyw badawczych, ponieważ jest: „1) samodzielną instytucją prawa ustrojowego i zarazem zasadą konstytucyjną, która posiada najwyższą moc prawną, 2) elementem składowym procedury sądowo - konstytucyjnej, silnie determinującym rolę wszystkich uczestników postępowania przed TK i jego stosunek do kontrolowanych ustaw, 3) instytucją, która silnie oddziałuje na sprawowanie wymiaru sprawiedliwości oraz na proces stosowania prawa, 4) dyrektywą interpretacyjną, 5) atypowym domniemaniem prawnym.” (Rozdział III, s. 121).

Habilitant w rozdziale czwartym „Podstawy obowiązywania domniemania konstytucyjności ustaw” ciekawie analizuje zagadnienia związane z legitymizacją domniemania prawnego. Jak zauważa Habilitant „Przeprowadzone badania umożliwiły

wyróżnienie trzech typów elementów legitymizujących presumpcję: 1) podstawy wynikające z różnego rodzaju regulacji prawnych (p. normatywne), 2) podstawy wynikające z uregulowań dotyczących funkcjonowania parlamentu (p. pośrednie), 3) podstawy wynikające z procedury ustawodawczej (p. pozanormatywne).” (Autoreferat, s. 5, Wstęp, s. 15). Autor do pierwszej grupy elementów zaliczył zasady konstytucyjne, w szczególności: demokratycznego państwa prawnego, suwerenności narodu, legalizmu, najwyższej mocy konstytucji, podziału i równoważenia się władz. Oprócz zasad do podstaw normatywnych zaliczył przepisy ustaw, regulujących postępowanie sędowo - konstytucyjne, które definiują elementy domniemania. Do drugiej grupy, czyli pośrednich podstaw legitymizujących domniemanie Habilitant zaliczył: 1) złożenie ślubowania przez parlamentarzystów oraz 2) prawo składania wniosków do TK o przeprowadzenie kontroli konstytucyjności ustaw przez posłów, senatorów, marszałków izb. Trzecia grupa tj. pozanormatywne podstawy obowiązywania presumpcji składa się z elementów procedury ustawodawczej, które służą badaniu legalności uchwalanych przez parlament ustaw, czyli wszystkie okoliczności i fakty związane z procesem legislacyjnym oraz z podmiotami w nim uczestniczącymi, które uzasadniają tezę, że uchwalona przez parlament, ogłoszona i podpisana przez Prezydenta RP ustawa jest zgodna z przepisami konstytucji.

Kolejny, piąty rozdział recenzowanej monografii stanowi rzetelne studium domniemania konstytucyjności ustaw jako zasady prawnej. Habilitant stwierdza, że presumpcja powinna być postrzegana jako samodzielny i odrębny element ustrojowy, reguła postępowania o najwyższej mocy prawnej, generalnym i abstrakcyjnym charakterze (Rozdział V, s. 175, 196). „O konieczności i zarazem zasadności zaliczenia domniemania do katalogu zasad ustrojowych świadczą w szczególności jego pozycja w systemie prawnym; doniosła rola, jaką pełni (posiadanie szczególnego znaczenia) w porządku prawnym, w procesie stosowania i stanowienia prawa oraz jego interpretacji; funkcjonowanie w systemie jako podstawa obowiązywania innych norm i zasad. Równocześnie nie należy zaliczać domniemania do katalogu naczelných zasad konstytucyjnych, tj. do zasad ustrojowych, które mają fundamentalny charakter i które spośród innych zasad konstytucyjnych wyróżniają się szczególnie doniosłą treścią i znaczeniem.” (Rozdział V, s. 197).

Domniemanie konstytucyjności ustaw jako domniemanie prawne, czasowy zakres jego obowiązywania oraz wzruszenie stanowi treść rozdziału szóstego. Z punktu widzenia nauki i teorii domniemań omawiana presumpcja jest domniemaniem praw-

nym: o fakcie, formalnym, względnie wzruszalnym (w pewnych okolicznościach niewzruszalnym). (Rozdział VI, s. 236). Habilitant trafnie analizuje przedstawioną materię. Stwierdza, że domniemanie ma charakter dorozumiany, tj. nie jest wprost rekonstruowane z przepisów prawa i obowiązuje wszystkich (*erga omnes*). Ponadto domniemanie konstytucyjności ustaw jest stopniowalne, natomiast w stosunku do pozostałych domniemań prawnych nie da się wyodrębnić okoliczności, które oddziałują na ich siłę, znaczenie prawne i skuteczność. Typowe domniemania prawne z zasady są normami prawa materialnego, a domniemanie konstytucyjności posiada elementy procesowe i materialne.

W tym rozdziale Autor omawia również zagadnienie czasowego zakresu obowiązywania domniemania konstytucyjności ustaw oraz problem jego wzruszenia. Sformułowanie „czasowy zakres przysługiwania domniemania ustawie” Autor odróżnia od „czasowego zakresu obowiązywania zasady domniemania konstytucyjności ustaw”. Zauważa trafnie, że „Domniemanie konstytucyjności przysługuje ustawie od jej podpisania przez Prezydenta RP i opublikowania w Dzienniku Ustaw do chwili jego obalenia przez TK.” (Rozdział VI, s. 237). Nie jest natomiast bezpośrednio powiązane z faktem obowiązywania bądź nieobowiązywania ustawy której dotyczy.

Ponadto M. Dąbrowski dowodzi, że „domniemanie konstytucyjności ustaw ma wzruszalny charakter. Może ono zostać obalone tylko na mocy wyroku TK. (...) Wzruszenie domniemania przez TK ma charakter generalny i abstrakcyjny, wiąże wszystkie organy władzy publicznej i odnosi się tylko do konkretnej ustawy. Presumpcja nie może zostać wzruszona przez inny niż TK podmiot”. (Autoreferat, s. 9).

W rozdziale siódmym „Zróżnicowanie mocy domniemania przysługującego ustawom” Habilitant stawia pytanie czy wszystkim ustawom przysługuje presumpcja o identycznej mocy? Jak słusznie zauważa Autor „Domniemanie konstytucyjności przysługujące określonej ustawie charakteryzuje się trzema cechami – jest ono swoiście skonkretyzowane, stopniowalne oraz zmienne. Pierwszy przymiot oznacza, że każda ustawa w danym momencie posiada presumpcję o określonej sile. (...) Stopniowalność mocy domniemania oznacza, że chroni ono ustawy z różnym natężeniem i poszczególne akty normatywne mogą cechować się silniejszą lub słabszą presumpcją. Siła domniemania przysługującego danej ustawie ma charakter zmienny (dynamiczny) i może ono ulegać wzmocnieniu (nawet przekształceniu w pewność) lub osłabieniu (nawet zostać całkowicie obalone). Uzależnione jest to głównie od zaistnienia faktów prawnych, które oddziałują na moc presumpcji.” (Rozdział VII, s. 279).

Analizując orzecznictwo Habilitant przedstawił wniosek, że domniemanie może występować w trzech typach: podstawowym, kwalifikowanym oraz ograniczonym. „Z domniemaniem w typie podstawowym mamy do czynienia w przypadku, gdy nie zaistniała żadna okoliczność wpływająca na moc presumpcji. Domniemanie kwalifikowane występuje w sytuacji, gdy zaistnieje fakt prawny, który wzmacnia moc presumpcji przysługującej ustawie. Domniemanie w typie ograniczonym pojawia się w przypadku, gdy zaistnieje okoliczność osłabiająca moc presumpcji.” (Rozdział VII, s. 280).

Ostatni ósmy rozdział pracy „Domniemanie konstytucyjności ustaw w orzecznictwie sądów” jest dogłębną analizą różnic w postrzeganiu i stosowaniu presumpcji przez TK i pozostałe organy władzy sądowniczej. Badając sądowe stosowanie domniemania można wyróżnić jego cztery elementy, czyli: interpretację ustaw w zgodzie z konstytucją, zakaz odmowy stosowania ustaw, metaklauzulę interpretacyjną zakazującą stosowania dyrektywy kolizyjnej porządku hierarchicznego oraz w swoim orzecznictwie organy władzy sądowniczej chronią autonomię prawodawcy. Jak zauważa Habilitant stosowane przez sądy techniki wykładni ustaw w zgodzie z konstytucją raczej nie wzbudza kontrowersji. Natomiast zakaz odmowy stosowania ustaw – tak. „W powyższej materii utrzymywał się poważny spór pomiędzy TK a organami sprawującymi wymiar sprawiedliwości, w szczególności SN i NSA. Trybunał dosyć długo stał na stanowisku, że sądy nie mogą odmówić zastosowania ustawy, której przysługuje presumpcja. (...) Obecnie jednak wypracowany został pewien konsensus, który uwzględnia postulaty obu stron dotychczasowego sporu. (Rozdział VIII, s. 310). Czyli co do zasady organy sprawujące wymiar sprawiedliwości nie powinny odmawiać stosowania ustaw, którym przysługuje presumpcja, jednak gdy pojawią się wątpliwości sądy powinny skierować pytanie do TK. „Reguła ta doznaje wyjątku w kilku sytuacjach. Sądy mogą odmówić zastosowania ustawy sprzecznej z konstytucją pomimo faktu, że przysługujące jej domniemanie nie zostało obalone w przypadku: 1) oczywistej sprzeczności, w tym w przede wszystkim tzw. wtórnej niekonstytucyjności, 2) ustaw przedkonstytucyjnych oraz 3) gdy TK odmówi rozstrzygnięcia sprawy.” (Rozdział VIII, s. 311).

Cenne merytorycznie i zasługujące na uwagę są „Uwagi podsumowujące” zamieszczane przez Autora na końcu każdego, oczywiście z wyjątkiem pierwszego, rozdziału.

Z przytoczonych w recenzji fragmentów monografii jasno wynika, że Habilitant nie boi się prezentować własne zdanie i poglądy, trafnie wyciąga wnioski i formułuje konkluzje, co jest cechą rzadko spotykaną w dzisiejszej nauce. Swoje poglądy na dany temat zawsze ma dobrze uzasadniane i podparte właściwą literaturą, aktami prawnymi i orzecznictwem.

Habilitant posłużył się w pracy kilkoma metodami badawczymi takimi jak: metoda indukcyjna, prawno-dogmatyczna i komparatystyczna. Metodę indukcyjną wykorzystał do przeprowadzenia analizy domniemania konstytucyjności ustaw w kontekście jego elementów składowych i ich wzajemnych powiązań. Metodę prawno - dogmatyczną Autor zastosował podczas analizy orzecznictwa, literatury i przepisów konstytucji oraz ustaw. Natomiast metoda porównawcza została wykorzystana przy ocenie tytułowej presencji ustaw jako domniemania prawnego. Jak zauważa dr M. Dąbrowski „w prawie konstytucyjnym nie wykształciły się poglądy odnoszące się do domniemań prawnych i ich teorii. W konsekwencji wymusiło to odwołanie się do ogólnej teorii prawa oraz do poglądów, które powstały w naukach odnoszących się do innych gałęzi prawa, w szczególności cywilnego i karnego” (Wstęp, s. 18). Metoda komparatystyczna znalazła też zastosowanie przy porównaniu stanowisk prezentowanych w judykaturze TK i innych organów władzy sądowniczej oraz do analizy poglądów doktryny przedstawionych w literaturze i orzecznictwie organów władzy sądowniczej innych państw.

Uwagę zwraca bibliografia, w której Autor odnosi się do licznych pozycji literatury przedmiotu, jej wykaz obejmuje niemal 24 strony, czyli zapewne ponad 300 pozycji. Wykaz źródeł prawa zajmuje kolejne 3 strony, wykaz orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego 193 pozycje, wykaz orzecznictwa Sądu Najwyższego - 89 pozycji, wykaz orzecznictwa sądów administracyjnych - 56 pozycji, orzecznictwo innych organów władzy sądowniczej - 15 pozycji. Listę tę uzupełnia wykaz dokumentów, materiałów oraz stron internetowych (18 pozycji). Bazę źródłową recenzowanej monografii należy w tym kontekście uznać za kompletną, podkreślając przy tym rzetelność przeprowadzonej kwerendy. Co istotne, Autor faktycznie wykorzystał wymienione źródła w ramach przeprowadzonej analizy. Prowadzony wywód należy uznać za dojrzały, czego dowodzi jego wielowarstwowość, a także umiejętność nie tylko krytycznego lub aprobującego odnoszenia się do przytaczanych źródeł i wyrażanych opinii, ale wyrażania własnych poglądów. Zwraca uwagę łączna ilość przypisów w recenzowa-

nej rozprawie, która wynosi 1012. Tak duża liczba odniesień dowodzi umiejętności Autora w zakresie wykorzystania bazy źródłowej w pracy naukowej.

Podkreślenia wymaga, że przeprowadzona przez Habilitanta analiza dyskursu nie ograniczyła się do pozycji z dziedziny prawa konstytucyjnego. Dr Marcin Dąbrowski odnosi się także do ustaleń poczynionych w ramach teorii prawa, prawa cywilnego, prawa karnego oraz szeroko rozumianego prawa publicznego, co podnosi walory rozprawy.

Jednak wartość dodaną jest, czy też - używając języka ustawy - znaczny wkład Habilitanta w rozwój prawa konstytucyjnego stanowi nowatorski charakter podjętych badań, a co za tym idzie oryginalne i istotne dla doktryny prawa ustalenia i konkluzje.

II. Autorstwa lub współautorstwa publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), (§ 3 pkt 2 rozporządzenia)

Z dostarczonych materiałów wynika, że Habilitant nie posiada w swoim dorobku artykułów opublikowanych w czasopismach figurujących w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), (§ 3 pkt 2 rozporządzenia).

Dlatego też nie można uznać, że wymóg ten został spełniony. Z uwagi na specyfikę dyscypliny naukowej, w ramach której aktywny jest dr Marcin Dąbrowski, należy uznać, że fakt ten nie wpływa obciążająco na ogólną ocenę dorobku.

III. Osiągnięcia naukowo - badawcze habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy (§ 4 pkt 1-8 rozporządzenia)

1) Autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w § 3 rozporządzenia, dla danego obszaru wiedzy

Dr Marcin Dąbrowski jest autorem monografii *Funkcje Trybunału Konstytucyjnego związane z hierarchiczną kontrolą konstytucyjności prawa*, wydanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, ISBN 978-83-7299-945-0, Olsztyn 2015, ss. 349. Została ona opracowana, jak zaznacza Habilitant

w Autoreferacie, na podstawie rozprawy doktorskiej *Funkcje orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego*, przedstawionej w 2006 r. Dziewięcioletni okres jaki upłynął pomiędzy przygotowaniem rozprawy doktorskiej, a jej wydaniem drukiem z całą pewnością zmusił Habilitanta do poczynienia głębokich korekt i uzupełnień tekstu, celem jego dostosowania do obowiązującego stanu prawnego oraz ewolucji praktyki oraz orzecznictwa. Niemniej jednak, należy podkreślić trudności, jakie sprawia ocena tego rodzaju opracowania. Co do zasady, zalicza się ono do dorobku związanego z doktoratem i – jako takie – nie podlega ocenie dorobku po uzyskaniu stopnia doktora. Z kolei data publikacji oraz treść monografii (o czym świadczy znaczna ilość przywoływanej literatury oraz orzecznictwa datowanych po 2006 r.) sprawiają, że dzieło to prezentuje stan prawny na rok 2015, należy je zatem traktować jako w znacznej części opracowane po uzyskaniu stopnia doktora. Daje to podstawę do zaliczenia opracowania *Funkcje Trybunału Konstytucyjnego związane z hierarchiczną kontrolą konstytucyjności prawa* do dorobku podlegającego ocenie w ramach postępowania habilitacyjnego.

Monografię zatytułowaną *Funkcje Trybunału Konstytucyjnego związane z hierarchiczną kontrolą konstytucyjności prawa* należy uznać za pozycję wartościową. Autorowi w pełni powiódł się zamiar, jakim było wskazanie oraz poddanie analizie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego pod kątem wywieranych przez nie skutków prawnych, a także ich wpływu na stosunki społeczne oraz oddziaływanie na sposób funkcjonowania systemu prawnego. Podstawową zaletą opracowania jest systematyzacja orzeczeń sądu konstytucyjnego z uwagi na ich funkcje systemowe. Interesujące są konkluzje, będące rezultatem przeprowadzonych badań, zwłaszcza twierdzenie, że sąd konstytucyjny realizuje sześć podstawowych funkcji: ochronną w aspekcie przedmiotowym, ochronną w aspekcie podmiotowym, sygnalizacyjną, stabilizacyjną, interpretacyjną oraz kreacyjną. Wspomniana monografia została przez dra Marcina Dąbrowskiego trafnie zaliczona do jednej z wyodrębnionych płaszczyzn badawczych, dotyczących funkcjonowania władzy sądowniczej, choć zawiera także treści lokujące się w innych wyodrębnionych obszarach.

Habilitant wskazuje w Autoreferacie trzy płaszczyzny (obszary) badawcze: Obszar nr 1 - władza sądownicza, obszar nr 2 – konstytucyjny status jednostki, obszar nr 3 – władza wykonawcza oraz samorząd terytorialny. Publikacje nie dające się zakwalifikować do żadnego z wymienionych obszarów zostały wymienione osobno. Taki podział wydaje się logiczny i koresponduje z naukowymi zainteresowaniami dra

Marcina Dąbrowskiego, nie służy przy tym sztucznemu kreowaniu obszarów badawczych wyłącznie na potrzeby spełnienia wymogów postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Pierwsza płaszczyzna badawcza jest obszarem, który można określić jako naturalny dla Habilitanta: po pierwsze, z uwagi na tematykę badań związanych z rozprawą doktorską, po drugie, ze względu na wykonywany równolegle zawód radcy prawnego. Dr Marcin Dąbrowski wymienia 10 publikacji naukowych, które dotyczą szeroko rozumianej władzy sądowniczej, m.in. postępowania przed TK, zasady kontrydiktoryjności; wyroków interpretacyjnych, czy skargi konstytucyjnej.

Wśród nich znalazły się 4 artykuły w czasopismach naukowych: 1) *Zasada kontrydiktoryjności w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2011, nr 2, s. 65-84; 2) *Spór o wyroki interpretacyjne Trybunału Konstytucyjnego - głos w dyskusji*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 2, s. 29-54; 3) *Prawo do sądu administracyjnego w świetle standardów wynikających z treści art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2016, nr 3, s. 103-128; 4) *Ubezważnowolnienie częściowe a prawo wyborcze w świetle standardów europejskich*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2010, nr 2-3, s. 262-280.

Kolejne 3 teksty to rozdziały w opracowaniach zbiorowych: 1) *Skarga konstytucyjna w polskim porządku prawnym jako nieefektywny środek ochrony praw i wolności jednostki* [w:] *Skarga konstytucyjna. Zagadnienia z teorii i praktyki*, red. K. Urbaniak, Poznań 2015, s. 255-276; *Zasada podległości sędziów Konstytucji oraz ustawom a procesowe instytucje związania sądu cywilnego orzeczeniami innych sądów*, [w:] *Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Zbigniewowi Antoniemu Maciągowi. Państwo Demokratyczne Prawne i Socjalne*, tom I, „Studia konstytucyjne”, red. M. Grzybowski, P. Tuleja, Kraków 2014, s. 181-198; *Orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 14 maja 2013 r. w sprawie Adam Cichopek i inni przeciwko Polsce - analiza krytyczna*, [w:] *Ochrona praw człowieka w Europie Aksjologia – instytucje – nowe wyzwania – praktyka*, red. J. Jaskiernia, K. Spryszak, Toruń 2017, s.139-152).

Aktywność Habilitanta w płaszczyźnie związanej z władzą sądowniczą obejmuje także 2 glosy oraz 1 recenzję, co wymaga podkreślenia, gdyż mamy obecnie do czynienia z malejącym zainteresowaniem polskich naukowców tymi formami tekstu naukowego. Jednak do analizowanego obszaru nr 1 nie można zaliczyć publikacji

Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 stycznia 2012 r. (sygn. akt Kp 5/09), „Przeгляд Sejmovy” 2013, nr 2, s. 119-133. Odnosi się ona wprawdzie do działalności wymiaru sprawiedliwości, ale ma większe znaczenie dla obszaru nr 2, dotyczącego praw i wolności człowieka. Na marginesie – Habilitant wymienia tę publikację we wszystkich 3 wyodrębnionych obszarach badawczych, co z uwagi na treść publikacji dałoby się obronić, ale nie daje się pogodzić z zasadami prezentowania dorobku na użytek postępowania habilitacyjnego, jako swoista „kreatywna księgowość”. Pozostałe publikacje to: *Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 24 lutego 2011 r. (sygn. akt I PZP 6/10)*, „Przeгляд Sejmovy” 2012, nr 3, s. 233-244; 3) recenzja *Bogusław Banaszak, Michał Bernaczyk, Aktywizm sędziowski we współczesnym państwie demokratycznym*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012, ss. 282, „Przeгляд Prawa Konstytucyjnego” 2013, nr 4, s. 251-258.

Jeden z artykułów wymienionych w ramach płaszczyzny badawczej nr 1 (*Ubezważnowolnienie częściowe...*) na tyle trafnie oddaje problemy polskiego systemu prawnego, że jest powszechnie przywoływany – co słusznie podkreśla Habilitant - zarówno w publikacjach naukowych, jak i w praktyce stosowania prawa (szczegółowe informacje na ten temat w Autoreferacie, przypisy 9, 10 i 11).

Druga płaszczyzna badawcza – obejmująca 16 publikacji naukowych - dotyczy praw i wolności człowieka. Habilitant podkreśla, że zajmuje się nią od początku podjęcia aktywności naukowej, tj. przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych. Do dorobku ocenianego w niniejszej procedurze zaliczyć można jednak wyłącznie publikacje opracowane po uzyskaniu doktoratu, wśród nich artykuły w czasopismach naukowych, rozdziały w opracowaniach wieloautorskich oraz glosy.

Tematykę ochrony praw człowieka Habilitant podjął w 6 artykułach opublikowanych w czasopismach naukowych: 1) *Zatrudnianie obcokrajowców - obywateli UE w polskiej administracji samorządowej*, „Państwo i Prawo” 2009, z. 11, s. 56-58; 2) *Konstytucyjny aspekt zrzeszania się cudzoziemców w partiach politycznych w Polsce*, „Przeгляд Sejmovy” 2011, nr 2, s. 107-124; 3) *Ustawa o obywatelstwie polskim z dnia 2 kwietnia 2009 r. – wybrane problemy*, „Przeгляд Prawa Konstytucyjnego” 2012, nr 4, s. 73-97; 4) *Dopuszczalność stosowania tortur jako metoda walki z terroryzmem w świetle standardów wynikających z Konstytucji RP, prawa międzynarodowego i europejskiego*, „Przeгляд Prawa Konstytucyjnego” 2015, nr 2, s. 67-86; 5) *Prawo do sądu administracyjnego w świetle standardów wynikających z treści art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przeгляд Prawa Konstytucyjnego” 2016, nr 3,

s. 103-12; 6) *Odpowiedzialność funkcjonariuszy Policji i innych współczesnych formacji za pełnienie służby w organach bezpieczeństwa PRL - aspekty konstytucyjne*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2018, nr 2, s. 121-144.

Kolejna grupa publikacji to rozdziały w opracowaniach zbiorowych. W analizowanym obszarze można wymienić 8 tego rodzaju pozycji: 1) *Realizacja praw politycznych przez cudzoziemców - obywateli UE za pośrednictwem komitetów wyborczych*, [w:] *20 lat ochrony praw obywateli i obywateli Unii Europejskiej: osiągnięcia i wyzwania na przyszłość*, red. A. Gliszczyńska-Grabias, G. Baranowska, A. Bodnar, Warszawa 2015, s. 170-190; 2) w współautorstwie z S. Bułajewskim, *Prawa i wolności ekonomiczne socjalne i kulturalne*, [w:] *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, wydanie II zmienione, red. M. Chmaj, Kraków 2008, s. 151-198; 3) we współautorstwie z S. Bułajewskim, *Prawa i wolności ekonomiczne socjalne i kulturalne* [w:] *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, wydanie III zmienione, red. M. Chmaj, Kraków 2016, s. 179-238); 4) *Europejskie standardy dotyczące rozliczenia z systemami totalitarnymi a polskie rozwiązania prawne związane z uprawnieniami emerytalnymi funkcjonariuszy byłych służb bezpieczeństwa*, [w:] *Uniwersalny i regionalny wymiar ochrony praw człowieka. Nowe wyzwania. Nowe rozwiązania*. t. III, red. J. Jaskiernia, Warszawa 2014, s. 737-748; 5) we współautorstwie z S. Pikulskim, *Nierówność stosowania prawa wobec ubezpieczonych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa*, [w:] *Europejski system ochrony praw człowieka. Aksjologia - instytucje - efektywność*, red. J. Jaskiernia, Toruń 2015, s. 435-451; 6) *Orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 14 maja 2013 r. w sprawie Adam Cichopek i inni przeciwko Polsce - analiza krytyczna*, [w:] *Ochrona praw człowieka w Europie Aksjologia – instytucje – nowe wyzwania – praktyka*, red. J. Jaskiernia, K. Spryszak, Toruń 2017, s.139-152; 7) *Skarga konstytucyjna w polskim porządku prawnym jako nieefektywny środek ochrony praw i wolności jednostki* [w:] *Skarga konstytucyjna. Zagadnienia z teorii i praktyki*, red. K. Urbaniak, Poznań 2015, s. 255-276; 8). *Emerytury byłych funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa – krytyczna ocena orzecznictwa TK* [w:] *Prawo wobec przeszłości*, red. S. Pawłowski, Warszawa 2017 (opracowanie w druku).

Do obszaru nr 2 Habilitant zaliczył także 2 glosy: 1) *Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 stycznia 2012 r. (sygn. akt Kp 5/09)*, „Przegląd Sejmowy” 2013, nr 2, s. 119-133; 2) *Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2011 r. (sygn. akt I PZP 6/10)*, „Przegląd Sejmowy” 2012,

nr 3, s. 233-244. W tym drugim przypadku należy zgłosić identyczne zastrzeżenia, jak to miało miejsce w przypadku zaliczenia publikacji *Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 stycznia 2012 r. (sygn. akt Kp 5/09)* do obszaru badawczego nr 1 i ocenić krytycznie taki sposób wykazywania poszczególnych pozycji dorobku w dokumentacji sporządzonej na użytek niniejszego postępowania.

W ramach tego obszaru Dr Marcin Dąbrowski wskazuje publikację (*Konstytucyjny aspekt zrzeszania się cudzoziemców...*), która jest przywoływana Minister Administracji i Cyfryzacji w piśmie do Przewodniczącego Rady Legislacyjnej przy Prezesie RM z dnia 18 lipca 2012 r. (nr RLC.DPA.561/175/12)

Na obszar trzeci, władza wykonawcza oraz samorząd terytorialny, składają się właściwie dwa wątki. W ramach pierwszego Habilitant lokuje publikacje naukowe związane z władzą wykonawczą, tj. 2 rozdziały w opracowaniach wieloautorskich, 1 artykuł i 1 recenzję: 1) *Dysfunkcje regulacji prawnych dotyczących zastępstwa Prezydenta RP przez Marszałka Sejmu*, [w:] *Problemy konstytucyjne*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, Olsztyn 2015, s.147-176; 2) *Znaczenie tzw. samodzielnych uprawnień prezydenta RP*, [w:] *Fundamentalne wartości i zasady ustrojowe. Model konstytucyjny a praktyka ustrojowa w Polsce*, red. M. Paździor, B. Szmulik, Lublin 2016, s. 85-106); 3) we współautorstwie z J. Juchniewicz, *Kompetencyjny charakter art. 126 Konstytucji RP*, „Przegląd Sejmowy” 2014, nr 4, s. 65-83; J. Juchniewicz, *Absolutorium jako realizacja funkcji kontrolnej Sejmu. Recenzja*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2012, nr 1, s. 266-271).

W ramach drugiego wątku - dotyczącego funkcjonowania samorządu terytorialnego – Habilitant umieścił 1 artykuł w czasopiśmie naukowym, 5 rozdziałów w publikacjach wieloautorskich oraz 1 niepublikowany referat: 1) *Pozycja prawna starosty powiatowego, czyli ustawowe mydło i powidło*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2015, nr 5, s. 87-110; 2) *Nadzór nad działalnością rady gminy*, [w:] *Status prawny rady gminy*, red. M. Chmaj, Warszawa 2012, s. 184-222; 3) *Konstytucyjna zasada decentralizacji administracji publicznej a administracja rządowa*, [w:] *Administracja rządowa w Polsce*, red. M. Chmaj, Warszawa 2012, s. 11-32; *Konstytucyjna zasada decentralizacji administracji publicznej a administracja rządowa*, [w:] *Administracja rządowa w Polsce*, red. M. Chmaj, Warszawa 2012, s. 11-32; *Nadzór nad działalnością rady gminy*, (*Status prawny rady gminy*, red. M. Chmaj, Warszawa 2012, s. 184-222; we współautorstwie z M. Chmaj, *Pozycja ustrojowa rady gminy*, [w:] *Status prawny rady gminy*, red. M. Chmaj, Warszawa 2012, s. 56-69.

Zaliczenie po raz kolejny artykułu *Zatrudnianie obcokrajowców - obywateli UE w polskiej administracji samorządowej*, „Państwo i Prawo” 2009 z. 11, s. 56-58, przyporządkowanego wcześniej do płaszczyzny nr 2, nie jest możliwe. Habilitant dokonuje rozgraniczenia tematycznego swojego dorobku samodzielnie, powinien w tym zakresie wykazać się konsekwencją, a sam podział poprzedzić gruntowną refleksją.

Warto natomiast włączyć do płaszczyzny nr 3 referat *The Constitutional Approach to Public Administration in Poland*, wygłoszony przez dra Marcina Dąbrowskiego na międzynarodowej konferencji naukowej „The Constitutional and Contemporary Problems of Public Administration in Lithuania and Poland”, EtK 9 października 2017 r. i wyrazić nadzieję, że niebawem ukaże się on drukiem.

Kolejnych 9 publikacji nie związane z 3 przedstawionymi obszarami Habilitant wymienia osobno. Określa ją przy tym jako „pozostałe”, nie znajdując dla nich wspólnego mianownika. Wydaje się jednak, że przynajmniej część z nich odnosi się (bezpośrednio lub pośrednio) do zagadnień teoretycznych. Są to 2 artykuły oraz 1 rozdział w opracowaniach zbiorowych: 1) *Sankcje Konstytucyjne. Istota, funkcje oraz rodzaje*, „Przegląd Sejmowy” 2014, nr 5, s. 9-28; 2) *Normy prawne względnie wiążące w polskim prawie publicznym*, „Państwo i Prawo” 2016, z. 7, s. 78-92; 3) *Wartości konwergentne i konwergencja wartości w Konstytucji RP z 1997 roku* [w:] *Konwergencja w prawie?*, red. J. Szczerbowski, Warszawa-Berlin 2016, s. 101-122.

Dwa rozdziały w opracowaniach zbiorowych mają charakter analizy rozwiązań państw obcych, w ujęciu typowym dla prawa konstytucyjnego – tradycyjnie poszukującego rozwiązań w państwach obcych. Są to: 1) *Zasady podziału władzy w Estonii*, [w:] *Zasady podziału władzy we współczesnych państwach europejskich*, tom II, red. S. Grabowska, R. Grabowski, Rzeszów 2016, s. 71-85; 2) *Immunitet Parlamentarny w Estonii*, [w:] *Immunitet parlamentarny w wybranych państwach europejskich*, red. J. Juchniewicz, S. Grabowska, Rzeszów 2017, s. 94-104.

Autentycznych problemów klasyfikacyjnych dostarczają: 1) *Dialog w starożytnej Grecji jako podstawa współczesnej nauki*, „Studia Prawnoustrojowe” 2013, nr 21, s. 109-119; 2) recenzja *Rzeźbienie państwa prawa. 20 lat później*. Ewa Łętowska w rozmowie z Krzysztofem Sobczakiem, Wydawnictwo: Wolters Kluwer Polska sp. z o.o. Warszawa 2012, ss. 380, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2013, nr 2, s. 199-205; 3) sprawozdanie z konferencji naukowej *I Seminarium Młodych Badaczy Prawa Konstytucyjnego nt.: „Współczesne wyzwania konstytucjonalizmu państw eu-*

ropejskich”, Mąchocice Kapitulne, 11–12 marca 2010 r., „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2010, nr 1, s. 246-249.

Przedstawione obszary badawcze zostały wyodrębnione trafnie, gdyż odpowiadają zainteresowaniom naukowym Habilitanta. Ich ilość nie jest zbyt duża, ale świadczy o szerokich horyzontach badawczych dra Marcina Dąbrowskiego. Pozytywna ocena jakościowa przedstawionego dorobku jest związana z jego dobrym poziomem merytorycznym. Liczba publikacji nie budzi zastrzeżeń, zwłaszcza wobec faktu, iż znaczna ich ilość to artykuły publikowane w uznanych czasopismach o zasięgu krajowym.

W związku z powyższym stwierdzam, że Habilitant spełnił wymogi w tym zakresie.

2) Autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych

Z Autoreferatu, ani wykazu publikacji nie wynika, że Habilitant podjął tego rodzaju aktywności. Należy zatem uznać, że nie spełnił tego wymogu.

3) Sumaryczny Impact Factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania

Przedstawione dokumenty, odnoszące się do postępowania habilitacyjnego dra Marcina Dąbrowskiego nie zawierają informacji pozwalających dokonać oceny w tym zakresie.

Należy zatem uznać, że Habilitant nie spełnił tego wymogu, choć warto mieć na uwadze, że jego spełnienie przez polskiego badacza z obszaru nauk prawnych jest utrudnione.

4) Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS)

Przedstawione dokumenty, odnoszące się do postępowania habilitacyjnego dra Marcina Dąbrowskiego nie zawierają informacji pozwalających dokonać oceny w tym zakresie.

Należy uznać, że Habilitant nie spełnił tego wymogu, przy identycznych zastrzeżeniach jak w poprzednim punkcie.

5) Indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS)

Przedstawione dokumenty, odnoszące się do postępowania habilitacyjnego dra Marcina Dąbrowskiego nie zawierają informacji pozwalających dokonać oceny w tym zakresie.

Należy uznać, że Habilitant nie spełnił tego wymogu, przy identycznych zastrzeżeniach jak w dwu poprzednich punktach.

6) Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach

Przedstawione dokumenty zawierają informacje, iż dr Marcin Dąbrowski pełni od 1 stycznia 2016 r. funkcję kierownika badań statutowych Katedry Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, tytuł projektu: *Wybrane problemy prawa konstytucyjnego*.

Można zatem uznać, że Habilitant spełnił wymogi w tym zakresie.

7) Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową

Przedstawione dokumenty, odnoszące się do postępowania habilitacyjnego dra Marcina Dąbrowskiego nie zawierają informacji pozwalających dokonać oceny w tym zakresie.

8) Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji dr Marcin Dąbrowski wyniki swoich badań chętnie prezentuje w postaci referatów. Ich lista obejmuje 21 pozycji, przy czym obejmuje ona zarówno wystąpienia na branżowych seminariach naukowych, konferencjach ogólnopolskich, organizowanych przez liczne ośrodki akademickie oraz instytucje publiczne, jak i na konferencjach międzynarodowych. Wystąpienia te są na tyle liczne, że Habilitant w części 4 f Autoreferatu dokonuje ich podziału przy zastosowaniu analogicznego klucza, jaki został zastosowany w przypadku aktywności naukowej w wyodrębnionych płaszczyznach badawczych (części 4 a, 4 b, 4 c Autoreferatu), a także takie, które nie dają się zaliczyć do wyodrębnionych płaszczyzn.

Osiągnięcia Habilitanta w tym obszarze pozwalają uznać, że spełnił stawiane wymogi.

IV. Dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz współpraca międzynarodowa habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy (§ 5 pkt 1-14 rozporządzenia)

1) Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych

Habilitant zamieścił w przedłożonej dokumentacji informacje o uczestnictwie w programie Erasmus Plus „Staf mobility for teaching”. W ramach tego programu przebywał na Uniwersytecie Michała Römera w Wilnie w marcu 2018 r. Powyższa aktywność ma charakter dydaktyczny (co wynika z natury programu Erasmus).

Dlatego też należy uznać, że Habilitant spełnił ten wymóg w stopniu podstawowym.

2) Udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji

Dr Marcin Dąbrowski uczestniczył w licznych konferencjach naukowych, poza już wymienionymi. W punkcie III B załącznika nr 4 wskazał siedem Ogólnopolskich Zjazdów Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego w których brał aktywny udział. Choć nie wynika to jasno z dokumentacji, Habilitant aktywnie uczestniczył także w licznych Seminariach Badaczy Prawa Konstytucyjnego. Ponadto był członkiem komitetów organizacyjnych 7 konferencji i seminariów, w tym o zasięgu krajowym i międzynarodowym (punkt III C, załącznik nr 4). Ponadto Habilitant w punkcie III C załącznika nr 4 wymienia siedem różnej rangi wydarzeń konferencyjnych (2 seminaria, 3 konferencje ogólnopolskie, 2 konferencje międzynarodowe), w których przygotowaniu i przeprowadzeniu uczestniczył jako członek komitetu organizacyjnego.

Pozwala to uznać, że dr Marcin Dąbrowski spełnia wymogi w tym zakresie.

3) Otrzymane nagrody i wyróżnienia

Habilitant otrzymał dnia 1 grudnia 2015 r. Nagrodę Indywidualną III stopnia Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie za osiągnięcia w dziedzinie dydaktyki.

Należy zatem uznać, że w przypadku dr Marcin Dąbrowski spełnił wymogi w tym zakresie.

4) *Udział w konsorcjach i sieciach badawczych*

Przedstawione dokumenty, odnoszące się do postępowania habilitacyjnego dra Marcina Dąbrowskiego nie zawierają informacji pozwalających dokonać oceny w tym zakresie.

5) *Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych we współpracy z przedsiębiorcami*

Przedstawione dokumenty, odnoszące się do postępowania habilitacyjnego dra Marcina Dąbrowskiego nie zawierają informacji pozwalających dokonać oceny w tym zakresie.

6) *Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism*

Z przedstawionej dokumentacji wynika, że dr Marcin Dąbrowski ma w tym zakresie następujące osiągnięcia:

- od 1 stycznia 2015 r. do chwili obecnej jest redaktorem naukowym (część: artykuły naukowe) z uprawnieniami do decydowania o przyjęciu tekstów do publikacji w czasopiśmie „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, Wydawnictwo Adam Marszałek,
- w roku 2016 był redaktorem naukowym numeru 4 (32) „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, ISSN 2082-1212, Toruń 2016 r., ss. 304.

Należy zatem uznać, że Habilitant spełnił wymogi w tym zakresie.

7) *Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych*

Habilitant od 2004 r. (punkt III H, załącznik nr 4) jest członkiem Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, co pozwala uznać, że spełnił wymogi w tym zakresie.

8) *Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki*

Dr Marcin Dąbrowski jest współredaktorem podręcznika *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, ISBN 978-83-264-4014-4, ss. 123.

Jest także autorem następujących rozdziałów w opracowaniach o charakterze dydaktycznym: M. Dąbrowski, *Prawo Pomocy Społecznej* [w:] *System lokalnej pomocy społecznej. Wybrane Aspekty instytucjonalne i praktyczne*, red. M. Bąkiewicz, M. Grewiński, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, Warszawa 2010, s. 59 - 92; M. Dąbrowski, *Wzór opinii prawnej wraz z komentarzem*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 13-19; M. Dąbrowski, *Schemat postępowania podczas rozwiązywania kasusów*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 20-24; M. Dąbrowski, *Rzeczpospolita*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 27-31; M. Dąbrowski, *Źródła Prawa*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 42-45.

Ponadto jest współautorem następujących rozdziałów w publikacjach o charakterze dydaktycznym: M. Dąbrowski, S. Bułajewski, *Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 31-42; M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, *Sejm i Senat*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 45-54; M. Dąbrowski, M. Giżyńska, *Prezydent Rzeczypospolitej*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 55-59; M. Dąbrowski, M. Giżyńska, *Sądy i Trybunały*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 70-78; M. Dąbrowski, M. Giżyńska, J. Juchniewicz, S. Bułajewski, *CZ.III Wybór tez i orzeczeń*, [w:] *Polskie Prawo Konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 99-124.

Osiągnięcia Habilitanta w tym obszarze pozwalają uznać, że spełnił stawiane wymagania, zwłaszcza, że na skutek wieloletniej polityki MNiSW obecnie mamy do czy-

nienia w Polsce z odchodzeniem od wspierania prac zmierzających do publikowania opracowań o charakterze dydaktycznym.

9) Opieka naukowa nad studentami

Dr Marcin Dąbrowski sprawował następujące funkcje, związane z opieką naukową nad studentami: w latach 2012-2017 sprawował funkcję promotora 83 prac licencjackich z zakresu prawa konstytucyjnego na kierunku studiów bezpieczeństwo wewnętrzne; w latach 2012-2017 sprawował funkcję promotora 13 prac licencjackich z zakresu prawa konstytucyjnego na kierunku studiów administracja; oraz w latach 2015-2017 sprawował funkcję recenzenta 13 prac magisterskich na kierunku studiów prawo.

Należy zatem uznać, że powyższy wymóg został spełniony.

10) Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, z podaniem tytułów rozpraw doktorskich

Z przedstawionej przez dra Marcina Dąbrowskiego dokumentacji wynika, że pełnił on funkcję promotora pomocniczego w otwartym w dniu 1 września 2017 r. przewodzie doktorskim mgra Pawła Śmiałka, tytuł rozprawy: „Horyzontalny wymiar prawa do równego traktowania w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”, dyscyplina: nauki prawne - prawo konstytucyjne.

Należy zatem uznać, że wymogi w tym zakresie zostały spełnione.

11) Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich

Przedstawiona dokumentacja nie zawiera informacji o odbytych przez Habilitanta stażach krajowych lub zagranicznych, co prowadzi do wniosku, że wymogi w tym zakresie nie zostały spełnione.

12) Wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców

Istotną okolicznością, jaką należy uwzględnić oceniając dorobek dra Marcina Dąbrowskiego i jego aktywność naukowo-badawczą jest wykonywanie zawodu radcy prawnego, równoległe do zawodu nauczyciela akademickiego. Działalność ta obejmuje m.in. obsługę publicznych podmiotów prawa, w tym także jednostek samorządu

terytorialnego (Gmina Mikołajki, Gmina Miejska Kętrzyn, Powiat Olsztyński, jednostki organizacyjne Miasta Olsztyna i inne). Należy się zgodzić z Habilitantem, że wykonywanie zawodu radcy prawnego ma poważny wpływ na działalność naukową, dając wgląd w praktykę funkcjonowania organów władzy publicznej. Poszerza to obszar badawczy, wzbogacając go o realia stosowania przepisów ustawy zasadniczej. Dr Marcin Dąbrowski słusznie zwraca uwagę na fakt uczestnictwa w charakterze radcy prawnego w licznych postępowaniach sądowych i administracyjnych, w tym przed Trybunałem Konstytucyjnym, Sądem Najwyższym oraz Najwyższym Sądem Administracyjnym, zaznaczając co dało mu unikalną wiedzę o działaniu wymiaru sprawiedliwości i sądowej ochronie jednostki.

Podnoszony przez Habilitanta w Autoreferacie oraz w pozostałych załącznikach fakt sporządzenia kilkudziesięciu opinii prawnych ma duże znaczenie dla ogólnej oceny zawodowej dojrzałości dra Marcina Dąbrowskiego, a przecież takiej w właśnie dojrzałości oczekujemy od samodzielnych pracowników naukowych. Wykonywanie tzw. kwalifikowanego zawodu prawniczego nie jest wprawdzie wymogiem niezbędnym dla uzyskania stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych, ale w istotny sposób rzutuje na sposób postrzegania kandydata. Zwłaszcza, że taka aktywność zwykle wpływa w sposób pozytywny na kształtowanie postawy zawodowej, a także pozwala lepiej zrozumieć misyjny charakter pracy prawnika - zarówno dydaktyka, naukowca, jak też praktyka. Dodatkową zaletą jest wymuszone przez taki zawodowy dualizm poszerzenie horyzontów i przełamanie bariery mentalnej, jaka niekiedy cechuje osoby skupione wyłącznie na karierze akademickiej. Ważny dla oceny dorobku wydaje się także wątek na który zwraca uwagę Habilitant, tj. płynące z praktyki inspiracje dla pracy naukowej (Autoreferat, s. 26).

Dr Marcin Dąbrowski podkreśla, że zlecniodawcami opinii były „podmioty publiczne jak i prywatne”, a same opinie „związane (...) były z funkcjonowaniem samorządów i obejmowały głównie problematykę prawa administracyjnego, jednakże niejednokrotnie bezpośrednio odnosiły się do zagadnień konstytucyjnych” (Autoreferat, s. 26). Habilitant szczególnie podkreśla, że uczestniczył w sporządzaniu projektów opinii prawnych, odnoszących się do konstytucyjności prawa, przygotowywał projekty pism procesowych inicjujących postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym, samodzielnie i na zlecenie innych kancelarii prawnych przygotował i popierał skargi konstytucyjne i wnioski kierowane do TK. Na stronie 26 Autoreferatu zwraca uwagę, iż „obecnie w Trybunale toczy się jedno postępowanie zainicjowane skargą konstytu-

cyjną, która została sporządzona przeze mnie (por. sprawę o sygnaturze SK 4/17). Sporządziłem też jedną tzw. opinię przyjaciela sądu (*amicus curiae*). Dotyczyła ona treści art. 89 ustawy z 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych i sprawy P 32/12. Opinia ta nie została opublikowana na stronie internetowej TK.”

Należy zatem uznać, że wymogi w tym zakresie zostały spełnione.

13) Udział w zespołach eksperckich i konkursowych

Z przedstawionej dokumentacji, odnoszącej się do postępowania habilitacyjnego dra Marcina Dąbrowskiego wynika, że czterokrotnie (w roku akademickim 2011/12, 2013/14, 2014/15 i 2015/16) był on jurorem oraz członkiem komitetu organizacyjnego Konkursu Wiedzy z Prawa Konstytucyjnego organizowanego przez Katedrę Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Ponadto trzykrotnie (w edycji 2015/16, 2016/17 i 2017/18) był on członkiem kolegium w Konkursie „Przeglądu Prawa Konstytucyjnego” na najlepszą pracę magisterską z zakresu prawa konstytucyjnego i systemów politycznych.

Pozwala to uznać, że Habilitant spełnił stawiane wymogi.

14) Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopiśmie międzynarodowych i krajowych

Z przedstawionej dokumentacji wynika, że dr Marcin Dąbrowski ma w tym zakresie następujące osiągnięcia: w latach 2012-2013 r. był recenzentem wspierającym (recenzja dwóch opublikowanych artykułów) w czasopiśmie „Studia Prawnicze Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu”, oraz od 1 stycznia 2015 r. sporządził 14 recenzji (opinii) wydawniczych „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”.

Należy zatem uznać, że Habilitant spełnił wymogi w tym zakresie.

Analiza dokumentacji przedłożonej mi do oceny w postępowaniu habilitacyjnym Pana doktora Marcina Dąbrowskiego pozwala stwierdzić, że Habilitant w stopniu bardzo dobrym spełnia wymogi w zakresie przedstawienia osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt. 1 ustawy. Monografia jego autorstwa, zatytułowana *Domniemanie zgodności ustaw z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku*

(Olsztyn 2017, ISBN 978-83-947769-4-7, ss. 368) posiada wszelkie cechy pozwalające uznać ją, za dzieło stanowiące istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej prawo, zwłaszcza prawa konstytucyjnego, choć obszerne fragmenty prowadzonych rozważań wydają się istotne także dla teorii prawa.

Jeśli chodzi o pozostałe wymogi, należy uznać, że:

- Habilitant nie spełnił wymogów w zakresie autorstwa lub współautorstwa publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), (§ 3 pkt. 2 rozporządzenia). Mając jednak na uwadze, że spełnienie tych wymogów przez polskiego naukowca reprezentującego nauki prawne nastęrcza szereg trudności natury obiektywnej, fakt ten nie wpływa na końcową konkluzję,
- Habilitant w stopniu dobrym spełnił wymogi w zakresie osiągnięć naukowo - badawczych we wszystkich obszarach wiedzy (§ 4 pkt. 1-8 rozporządzenia),
- Habilitant w stopniu dobrym spełnił wymogi w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej Habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy (§ 5 pkt. 1-14 rozporządzenia).

Podkreślenia wymaga, że dr Marcin Dąbrowski wykazał się starannością przygotowując dokumentację wymaganą dla przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego. Dostarczona do oceny dokumentacja została jest kompletna, a także została uporządkowana i oznaczona w taki sposób, żeby ułatwić (i w rezultacie przyspieszyć) dokonanie oceny. Podsumowując, stwierdzam, że Pan doktor Marcin Dąbrowski spełnił wymogi sformułowane w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165).

Dlatego też, zgodnie z art. 18a ust. 7 ustawy, wnioskuję o dopuszczenie Habilitanta do dalszego procedowania w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych.

